EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 4.7.2024
COM(2024) 268 final

# ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

## Osmnáctá výroční zpráva za rok 2023 o provádění pomoci Unie podle nařízení Rady (ES) č. 389/2006 ze dne 27. února 2006, kterým se vytváří nástroj finanční podpory na posílení hospodářského rozvoje tureckého společenství na Kypru

# ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

## Osmnáctá výroční zpráva za rok 2023 o provádění pomoci Unie podle nařízení Rady (ES) č. 389/2006 ze dne 27. února 2006, kterým se vytváří nástroj finanční podpory na posílení hospodářského rozvoje tureckého společenství na Kypru

### 1. ÚVOD

Základem pro poskytování pomoci tureckému společenství na Kypru je nařízení Rady (ES) č. 389/2006[1] (dále jen „nařízení o pomoci“), které ukládá povinnost podat Evropskému parlamentu a Radě každoročně zprávu.

### 2. PLÁNOVÁNÍ POMOCI

Od roku 2006 do konce roku 2023 bylo na činnosti na základě nařízení o pomoci naplánováno 688 milionů EUR. Částka vyčleněná v říjnu 2023 pro roční akční program na rok 2023 činila 31,7 milionu EUR[2]. Víceletý finanční rámec na období 2021–2027 poskytuje programu víceletý výhled v podobě stabilního každoročního financování. Program pomoci je však výjimečné a přechodné povahy a jeho účelem je připravit, popřípadě usnadnit, plné uplatňování *acquis* na územích Kyperské republiky, kde vláda Kyperské republiky nevykonává skutečnou kontrolu, po vyřešení kyperského problému. Nařízení o pomoci i nařízení Rady 2020/2093[3], kterým se stanoví víceletý finanční rámec, umožňují v případě znovusjednocení program revidovat.

### 3. PROVÁDĚCÍ MECHANISMY

Program se provádí na územích Kyperské republiky, nad nimiž vláda Kyperské republiky nevykonává skutečnou kontrolu (dále jen „oblasti nekontrolované vládou“) a v nichž je používání *acquis* dočasně pozastaveno podle protokolu č. 10 smlouvy o přistoupení. Pomoc se provádí formou přímého a nepřímého řízení.

Komise pracuje ve specifickém politickém, právním a diplomatickém prostředí. Poskytnutí této pomoci neznamená uznání jiného státního orgánu na územích, než je vláda Kyperské republiky. K provádění programu při současném dodržení zásad řádného finančního řízení jsou zapotřebí ujednání *ad hoc*. Za normálních okolností by byl právní rámec pro rozvoj pomoci u programu pomoci financovaného EU stanoven v dohodách o financování uzavřených s vládou příjemce. Takové dohody však v případě pomoci tureckému společenství na Kypru uzavřít nelze. Řízení a zmírňování rizika, které je s tím spojeno, je součástí odpovědnosti Komise. Přijatá opatření zahrnují podrobné monitorování smluv a poskytování podpory příjemcům, upravené

[1] Nařízení Rady (ES) č. 389/2006 ze dne 27. února 2006, kterým se vytváří nástroj finanční podpory na posílení hospodářského rozvoje tureckého společenství na Kypru a mění nařízení (ES) č. 2667/2000 o Evropské agentuře pro obnovu (Úř. věst. L 65, 7.3.2006, s. 5).

[2] Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 12. září 2023 o přijetí akčního programu pro turecké společenství na Kypru na rok 2023 (C(2023) 5848).

[3] Nařízení Rady (EU, Euratom) 2020/2093 ze dne 17. prosince 2020, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2021–2027 (Úř. věst. L433I, 22.12.2020, s. 11).

platební podmínky a obezřetný přístup k využívání bankovních záruk. Součástí pomoci je významná částka grantové podpory, která vyžaduje řízení náročné na zdroje.

Aby byl zajištěn požadovaný dopad, musí být turecké společenství na Kypru plně zapojeno do přípravy provádění *acquis* s ohledem na odvolání pozastavení jeho použití v souladu s protokolem č. 10, jakmile vstoupí v platnost komplexní urovnání kyperského problému.

Programový tým působí v oblastech nekontrolovaných vládou prostřednictvím kanceláře EU na podporu programu v Nikósii. Zastoupení Komise na Kypru rovněž pořádá setkání, semináře a tiskové konference a komunikuje s kyperskou veřejností na celém ostrově, a to i o programu pomoci. Kromě toho informační místo („InfoPoint“) EU, financované v rámci programu pomoci, provádí celou řadu akcí v oblasti komunikace a zviditelnění, jimiž poskytuje informace o politikách, prioritách a opatřeních EU na podporu tureckého společenství na Kypru a šíří evropskou kulturu.

## 4. PROVÁDĚNÍ VE VYKAZOVANÉM OBDOBÍ

### 4.1 Obecný přehled

Komise dále provádí nařízení o pomoci s celkovým cílem podpořit znovusjednocení. V případě komplexního urovnání kyperského problému Rada na základě návrhu Komise jednomyslně rozhodne o nezbytných úpravách tohoto nařízení.

V roce 2023 pokračovala řada zavedených a úspěšných projektů, jako jsou stipendia EU a opatření na posilování důvěry v rámci podpory jak Technického výboru pro kulturní dědictví, tak Výboru pro pohřešované osoby. Ze zvláštního nástroje byly nadále financovány iniciativy v rámci společných technických výborů obou společenství.

Stěžejním prvkem programu zůstává grantová podpora. Větší pomoc byla poskytována klíčovým hospodářským odvětvím, jež se připravují na urovnání kyperského problému, a to prostřednictvím projektů zaměřených na soukromý sektor a rozvoj venkova. Pokračovalo úsilí o hmatatelné zlepšení situace v oblasti eradikace nákaz zvířat a bezpečnosti potravin.

Komise se dále snažila pomáhat tureckému společenství na Kypru v dosažení souladu s normami stanovenými v balíčku dvou opatření přijatém Komisí v roce 2021, jimiž byl název „Χαλλούμι“ (Halloumi)/„Hellim“ zapsán jako chráněné označení původu (CHOP) a byly stanoveny podmínky pro pohyb tohoto výrobku přes demarkační linii. Za tímto účelem byla zemědělcům, provozovatelům potravinářských podniků a místním orgánům odpovědným za kontroly v celém řetězci výroby potravin poskytována specializovaná finanční pomoc a podpora ze strany technických odborníků. Komise také nadále svolávala neformální pracovní skupinu pro Halloumi/Hellim, v níž společně působí zúčastněné strany z obou kyperských společenství.

Stále existují značné nedostatky ve schopnosti příjemců účinně provádět *acquis* poté, co vstoupí v platnost komplexní urovnání kyperského problému. Turecké společenství na Kypru však dále dosahovalo významného pokroku v řadě oblastí, jako je ochrana životního prostředí, zdraví a bezpečnost potravin, a získalo lepší povědomí o problémech.

Na konci roku probíhalo v rámci programu pomoci 138 smluv.

### 4.2 Pokrok podle jednotlivých cílů

Celkovým cílem programu pomoci je napomoci znovusjednocení Kypru posilováním hospodářského rozvoje tureckého společenství na Kypru, přičemž se zvláštní důraz klade na hospodářskou integraci ostrova, na zlepšování vztahů mezi oběma společenstvími a s EU a na přípravu na *acquis*.

Činnosti prováděné v roce 2023 jsou popsány níže u jednotlivých cílů nařízení o pomoci.

*4.2.1 Cíl 1: Rozvoj a restrukturalizace infrastruktury*

V rámci rozvojového programu OSN (dále jen „UNDP“) pokračovalo provádění „nástroje pro místní infrastrukturu“ prostřednictvím platných dohod o přiznání příspěvku, podepsaných s Komisí, v celkové hodnotě 33,2 milionu EUR. Nástroj poskytuje podporu pro přípravu a provádění příslušných investic do místní infrastruktury. V roce 2023 byly dokončeny tři infrastrukturní projekty, a to výstavba Centra pro spolupráci ve vesnici Kormakitis, rozšíření čistírny odpadních vod ve městě Morphou a obnova mokřadů ve vesnici Kouklia. Aktivních bylo dalších 15 projektů, včetně vypracování předběžné studie proveditelnosti pro vybudování společné sluneční elektrárny obou společenství.

V roce 2023 skončily opravné práce a stavební činnosti na kanalizační síti ve městě Famagusta započaté v červenci 2021. Celkem bylo vyměněno 45 km kanalizační sítě, byla vyřešena řada závad, které se vyskytly v původním projektu, a zlepšila se kvalita a funkčnost systému.

V roce 2023 přetrvávaly strukturální problémy s provozem skládky v tureckém společenství na Kypru. Od předání zařízení v roce 2022 příjemce nezlepšil jeho provoz a řízení a nadále uplatňoval špatné postupy likvidace odpadu. To nevyhnutelně vedlo k výraznému zhoršení situace a znehodnocení investice. Bez zapojení Komise vyhlásil příjemce dvě výběrová řízení na externí zajištění provozu skládky. Obě však byla zrušena, což znamená, že budoucí správa odvětví odpadů ve společenství je nejasná. Komise je i nadále odhodlána podporovat příjemce v nápravě situace za předpokladu, že budou přijata vhodná strategická rozhodnutí o řízení skládky.

V souladu s integrovaným plánem nakládání s pevnými odpady financovaným EU byly v roce 2023 dokončeny granty pomáhající osmi místním společenstvím za účelem zlepšení jejich infrastruktury pro nakládání s odpady.

Místní technická kapacita pro monitorování kvality životního prostředí byla nadále posilována prostřednictvím specializovaných činností zaměřených na budování kapacit, jako je například vypracování seznamu místních emisí látek znečišťujících ovzduší. Informace, které poskytuje síť pro monitorování kvality ovzduší financovaná EU, se nyní využívají k hodnocení úrovně znečištění a k přípravě konkrétních opatření na jeho snížení.

V odvětví telekomunikací byla v roce 2023 díky projektu financovanému EU dokončena nová vysílací infrastruktura. V rámci tohoto projektu turecké společenství na Kypru stáhlo veškeré analogové televizní vysílání z frekvenčního pásma 700 MHz. To následně umožnilo neomezené přidělování frekvenčního pásma 700 MHz pro mobilní služby 5G a přispělo k větší digitalizaci v rámci tureckého společenství na Kypru.

*4.2.2 Cíl 2: Podpora sociálního a hospodářského rozvoje*

Prostřednictvím programu pomoci Komise nadále řídila a podporovala hospodářskou integraci a rozvoj poskytováním balíčků pomoci malým a středním podnikům v

tureckém společenství na Kypru s cílem zvýšit konkurenceschopnost a inovace. Do konce roku 2023 téměř 100 podniků dokončilo provádění víceletých grantů v hodnotě 4,6 milionu EUR, což vedlo k vytvoření více než 200 nových pracovních míst, zavedení norem kvality EU a podpoře digitální transformace. Program EU „Into Business“ oslovil více než 1 150 podnikatelů a vyústil v založení 36 nových podniků. Byl spuštěn program EU Incubator Hive, který umožňuje začínajícím podnikům získat individualizovanou podporu.

V oblasti hospodářské konvergence pokračovala spolupráce se Světovou bankou v oblasti makroekonomického sledování, statistiky, usnadňování obchodu a zlepšování podnikatelského prostředí zjednodušením postupů. V roce 2023 bylo dokončeno první komplexní šetření rodinných účtů, které se zaměřilo na sledování chudoby, a o jeho zjištěních se vedly rozsáhlé diskuse. Pokročily práce na plnění regulatorních požadavků a překonávání překážek spojených se zřizováním bankovních účtů kyperskými Turky v bankách v oblastech kontrolovaných vládou a na umožnění plateb za obchodování přes demarkační linii.

Pokroku bylo dosaženo také v oblasti bezpečnosti výrobků. V roce 2023 pokračoval projekt technické pomoci v oblasti dozoru nad trhem, který byl zahájen v březnu 2022 a jehož cílem je zavést nové a zlepšit stávající postupy v oblasti metrologie, normalizace, akreditace a posuzování shody. Projekt v úzké spolupráci se soukromým sektorem přispívá ke zlepšení podnikatelského prostředí v tureckém společenství na Kypru a k zajištění souladu zboží z místní produkce s normami EU.

Komise pokračovala ve své dlouhodobé podpoře tureckého společenství na Kypru, aby mu pomohla splnit normy EU v oblasti bezpečnosti potravin a zdraví zvířat a v oblasti prevence, odhalování a eliminace nákaz zvířat. Zemědělcům a zemědělským organizacím byly poskytovány poradenské služby v oblasti zemědělství, což vedlo k vytvoření skupiny více než 100 místních technických poradců a živé sítě zúčastněných stran, které chtějí rozšířit své znalosti a zlepšit postupy. V letech 2022–2023 absolvovalo 109 zemědělců jeden nebo více kurzů zemědělského odborného vzdělávání a přípravy, což vedlo k vydání celkem 247 osvědčení o odborné přípravě. Kromě toho byly v roce 2023 rozděleny granty v hodnotě 3,5 milionu EUR celkem 53 zemědělcům, družstvům a provozovatelům potravinářských podniků, čímž se zvýšila jejich efektivita a produktivita.

Pokračovalo provádění klíčových činností v oblasti bezpečnosti potravin a krizové připravenosti, které mají dopad na obchodování přes demarkační linii a na režim CHOP Halloumi/Hellim. V březnu 2023 tak byl první sýr Halloumi/Hellim vyrobený v tureckém společenství na Kypru certifikován jako produkt s CHOP. V rámci režimu CHOP byli v tureckém společenství na Kypru do konce roku 2023 certifikováni tři výrobci sýrů Halloumi/Hellim a 15 zemědělských podniků. V roce 2023 uspořádala neformální pracovní skupina Komise pro Halloumi/Hellim čtyři schůzky týkající se provádění režimu CHOP.

V roce 2023 pokračovalo velkoplošné testování a odběr vzorků u zvířat k odhalení prioritních nákaz, včetně brucelózy, tuberkulózy a slintavky a kulhavky. Pro tyto účely Komise zajistila laboratorní zkoušky, veterinární spotřební materiál a služby. V důsledku komplexní škály opatření programu pomoci se prevalence brucelózy nadále snižovala a ke konci roku 2023 klesla na 0,3 %. Tuberkulóza a slintavka a kulhavka již byly vymýceny.

Pomoc financovaná EU přispěla rovněž k dalšímu pokroku, pokud jde o zapojování soukromých veterinárních lékařů do provádění kontrol bezpečnosti potravin a veterinárních kontrol.

Komise nadále podporovala oblast vzdělávání, přičemž se zaměřila na odborné vzdělávání a přípravu, celoživotní učení a profesní rozvoj učitelů. Do roku 2023 byly vypracovány soubory učebních osnov pro dvacet povolání a 330 učitelů bylo proškoleno v nových učebních osnovách. Celkem bylo uspořádáno 103 školení a vytvořeno téměř 200 modulů s cílem zlepšit dovednosti a znalosti všech pedagogických pracovníků v tureckém společenství na Kypru.

Pokračoval projekt technické pomoci se zapojením Dánského statistického úřadu s cílem zlepšit poskytování služeb a správu zdrojů údajů. Projekt byl doplněny cílenou podporou poskytovanou prostřednictvím nástroje Komise pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX) a Světovou bankou. Všechny tyto akce jsou součástí ucelené strategie EU, jejímž cílem je zlepšit poskytování statistických údajů v rámci tureckého společenství na Kypru, a usnadnit tak znovusjednocení.

*4.2.3 Cíl 3: Podpora usmíření, opatření na posilování důvěry a podpora občanské společnosti*

Výbor pro pohřešované osoby, podporovaný z programu pomoci prostřednictvím dohody o přiznání příspěvku s programem UNDP, pokračoval ve své práci v terénu i v laboratoři. Z celkem 2 002 pohřešovaných osob exhumoval do konce roku 2023 1 186 souborů ostatků. Z nich bylo 1 044 geneticky identifikováno a navráceno rodinám.

V roce 2023 byla podepsána nová dohoda o příspěvku ve výši 2,6 milionu EUR na financování činnosti výboru v roce 2024. EU v letech 2006–2023 přispěla na podporu činností Výboru pro pohřešované osoby celkem 38,5 milionu EUR, což představuje 80 % veškerých finančních prostředků výboru za uvedené období.

Klíčovou součástí opatření zaměřených na usmíření a posilování důvěry podporovaných v rámci programu pomoci zůstala ochrana kulturního dědictví, a to v úzké spolupráci se společným technickým výborem obou společenství pro kulturní dědictví. V letech 2006–2023 byly na program týkající se kulturního dědictví celkově vyčleněny finanční prostředky EU ve výši přibližně 27,5 milionu EUR. Díky tomu bylo na celém ostrově konzervováno, konstrukčně podpořeno, fyzicky ochráněno nebo zrestaurováno 142 kulturních památek.

V roce 2023 byl poskytnut nový příspěvek EU ve výši 2 milionů EUR na podpůrný nástroj pro společné technické výbory obou společenství. Tato podpora se provádí prostřednictvím programu UNDP. Od roku 2019 bylo z podpůrného nástroje financováno přibližně dvacet projektů technických výborů, od studií proveditelnosti a výzkumných studií po pracovní setkání a výstavy.

Úspěšné provedení pilotního společného stipendijního programu obou společenství hnutím United World Colleges umožnilo 46 studentům z obou společenství účastnit se v letech 2020 až 2023 mezinárodního maturitního programu International Baccalaureate Diploma v různých zemích. Mezi další akce realizované hnutím United World Colleges patří činnosti zaměřené na zapojení mládeže napříč společenstvími a krátké kurzy, jejichž cílem je posílit postavení mladých lidí, aby ve svých společnostech dokázali dosáhnout pozitivní změny.

V roce 2023 dále pokračovala podpora občanské společnosti. Projekt Občanský prostor, který poskytuje technickou pomoc organizacím občanské společnosti, dále pomáhal organizacím s budováním jejich kapacit, prosazováním příznivého prostředí pro rozvoj občanské společnosti a podporou navazování kontaktů a společných akcí s organizacemi občanské společnosti kyperských Řeků, jakož i s dalšími organizacemi občanské společnosti v EU.

Výzva k předkládání návrhů „Kyperská občanská společnost v akci VIII“ z roku 2022 vedla k udělení 17 grantů s celkovým finančním přídělem 2,5 milionu EUR. Projekty zaměřené na společné výzkumné akce obou společenství, společné akce obou společenství zaměřené na budování důvěry a posilování občanské společnosti v rámci tureckého společenství na Kypru vstoupily v roce 2023 do fáze plného provádění a umožnily občanské společnosti organizovat klíčové činnosti v oblasti prosazování zájmů a podporovat občanskou činnost.

Sdružení Platforma pro lidská práva v roce 2023 pokračovalo v úspěšném provádění svého přímého grantu financovaného EU a získalo dodatečné financování. Jeho hlavní činnosti se zaměřovaly na boj proti obchodování s lidmi, práva uprchlíků, práva LGBTIQ+ osob, zapojení příslušných zúčastněných stran, řádné podmínky zajištění a zákaz mučení. Platforma se podílela na předložení prvního případu obchodování s lidmi „soudům“ tureckého společenství na Kypru, které skončilo odsouzením. Poskytovala také podporu obětem porušování lidských práv a obecně posilovala kapacity občanské společnosti v otázkách týkajících se práv.

#### *4.2.4 Cíl 4: Přiblížení tureckého společenství na Kypru k Unii*

Od roku 2022 spolupracuje Komise s Goethe Institutem na provádění Stipendijního programu EU. V akademickém roce 2023–2024 měli studenti z řad kyperských Turků možnost získat 129 stipendií pro studium na univerzitách v zemích EU a na konci roku 2023 byli dva kyperští Turci využívající stipendium EU přijati ke studiu na Evropské univerzitě.

Od roku 2007 bylo studentům uděleno více než 2 150 stipendií, jež zahrnovala přes 100 univerzit ve 23 zemích EU. Tato stipendia podporují studenty v prvním roce prvního cyklu vysokoškolského vzdělávání, studenty vyšších ročníků v magisterských nebo doktorských programech a výzkumné pracovníky a odborníky při dalším rozvíjení jejich jazykových znalostí a odborných dovedností v členských státech EU. Komise společně s Goethe Institutem také spustila Alumni Connect Digital, online platformu pro propojení absolventů stipendijních programů.

Informační místo InfoPoint EU je řízeno společně kanceláří EU na podporu programu a kyperským zastoupením Komise. V roce 2023 dosáhlo prostřednictvím svých online i offline činností značného zviditelnění EU. V roce 2023 uskutečnilo informační místo Infopoint EU více než 500 činností v oblasti komunikace a zviditelnění, které se týkaly témat souvisejících s EU, jako jsou práva osob se zdravotním postižením, svoboda projevu, obchodování přes demarkační linii a Zelená dohoda pro Evropu. Celkem bylo uspořádáno 30 akcí s více než 20 000 účastníky, což odráží posun v politice směrem k většímu zaměření na akce v oblasti zviditelnění a komunikace pro větší počet příjemců. V tomto období Komise vydala 20 publikací, 75 infografik a 15 audiovizuálních produktů.

#### *4.2.5 Cíle 5 a 6: Příprava tureckého společenství na Kypru na zavedení a provádění acquis*

Pro provádění cílů 5 a 6 nařízení o pomoci se používá nástroj TAIEX. Tento nástroj pomáhá připravit turecké společenství na Kypru na provádění *acquis* s ohledem na

odvolání pozastavení jeho použití, jakmile vstoupí v platnost komplexní urovnání kyperského problému.

TAIEX je i nadále významným nástrojem k dosažení cílů programu pomoci. V roce 2023 poskytoval nepřetržitou podporu napříč dvanácti tematickými oblastmi *acquis,* k níž využíval jak online akce, tak akce místě. Bylo uspořádáno přibližně 150 akcí nástroje TAIEX, což odpovídá počtu v minulém roce. Kromě toho byla vytvořena databáze všech právních textů vypracovaných s podporou nástroje TAIEX a pokračovaly snahy o zlepšení kvality překladů a tlumočení v rámci tureckého společenství na Kypru.

V roce 2023 se výrazně zvýšila podpora nástroje TAIEX určená na obchodování přes demarkační linii (nařízení Rady (ES) č. 866/2004). Komisí pověření nezávislí odborníci prováděli pravidelné kontroly čerstvého ovoce a zeleniny, brambor, medu a ryb. Kromě šesti druhů zpracovaných potravin jiného než živočišného původu, které byly poprvé přijaty k obchodování přes demarkační linii v roce 2022, byly k obchodování přijaty také obalové materiály, které přicházejí do styku s potravinami, a dvě nové zpracované potraviny jiného než živočišného původu, a to stolní olivy a různé ovocné šťávy. Odborníci nástroje TAIEX zajišťovali standardy a kvalitu na úrovni EU příslušnými kontrolami souladu u zařízení v oblastech nekontrolovaných vládou.

V zájmu dalšího usnadnění obchodu přes demarkační linii spustila Komise v listopadu 2023 „jednotné kontaktní místo EU“, které poskytuje znalosti, podporu a možnosti navazování kontaktů podnikům a obchodníkům, kteří se zajímají o obchod přes demarkační linii nebo jsou do něj zapojeni.

## 4.3 Finanční plnění (smlouvy a platby)

### *4.3.1 Uzavírání smluv*

Komise podepsala v roce 2023 právní závazky v celkové výši 36,9 milionu EUR.

### *4.3.2 Platby*

Platby dosáhly v roce 2023 celkové částky 37,3 milionu EUR (v roce 2022 to bylo 40,6 milionů EUR).

## 4.4 Monitorování

Komise je přímo odpovědná za provádění většiny projektů (přímé řízení). Úroveň kontroly ze strany pracovníků Komise je velmi vysoká a zahrnuje stálý kontakt s dodavateli, namátkové kontroly, schůzky na místě a zasedání řídících výborů. Tým pro grantovou podporu nadále svou technickou pomocí podporoval Komisi při monitorování provádění grantových smluv a zároveň pomáhal příjemcům grantů s uplatňováním pravidel EU při provádění grantových smluv, včetně pravidel pro sekundární zadávání zakázek.

Komise též provádí řadu zakázek v rámci nepřímého řízení. Prováděcí orgány, jako jsou program UNDP, Světová banka, Goethe Institut, společnost GIZ a organizace NI-CO, podávají Komisi zprávy v souladu s příslušnými rámcovými dohodami. Komise je úzce zapojena do každodenního monitorování těchto akcí.

## 4.5 Audit a kontroly

Doporučení posledního auditu, který byl proveden Útvarem interního auditu v roce 2017 a týkal se systémů vnitřní kontroly v oblasti veřejných zakázek, byla provedena v plném rozsahu.

### 4.6 Hodnocení

V roce 2022 bylo zveřejněno nezávislé hodnocení programu pomoci vztahující se k období 2013–2018. Výsledky tohoto hodnocení byly uspokojivé. Hodnocení dospělo k závěru, že program je i nadále relevantní a že jeho dopad je obecně pozitivní. Potvrdilo přidanou hodnotu EU a ocenilo program za to, že udržuje perspektivu znovusjednocení při životě. Zdůraznilo také celkovou soudržnost a účinnost programu. Hodnocení zároveň zdůraznilo, že samotný program pomoci nemůže dosáhnout znovusjednocení Kypru, za které jsou i nadále odpovědná obě společenství na Kypru.

### 4.7 Informace, publicita a zviditelnění

V roce 2023 bylo uspořádáno celkem 505 akcí zaměřených na zviditelnění a komunikaci, jejichž cílem bylo prezentovat práci EU. Komise rovněž vydala brožuru o rozvoji soukromého sektoru.

### 4.8 Konzultace s vládou Kyperské republiky

Uskutečnily se pravidelné schůzky se zástupci vlády Kyperské republiky. Komise i nadále spoléhá na spolupráci ze strany vlády při ověřování majetkových práv a usnadňování činnosti společných technických výborů obou společenství. Komise pravidelně jedná s ministerstvem zahraničních věcí a stálým zastoupením Kyperské republiky při EU.

## 5. ZÁVĚR

Svou prací v souladu s cíli nařízení o pomoci Komise i nadále poskytuje pomoc podle uvedeného nařízení, aby napomohla znovusjednocení Kypru posilováním hospodářského rozvoje tureckého společenství na Kypru.

V roce 2023 se pomoc nadále zaměřovala na oblasti, které s ohledem na budoucí dodržování *acquis* představují obzvláštní problémy, a zároveň zajišťovala, aby byly nové potřeby řešeny účinně.

Důraz na relevanci, vyspělost, vlastní odpovědnost a udržitelnost projektů přinesl pozitivní výsledky a bude i nadále určovat budoucí diskuse o plánování pomoci. Rovněž bude pokračovat úsilí o dosažení většího a dlouhodobého dopadu v prioritních oblastech prostřednictvím strategických opatření.

Komise je připravena poskytnout dle potřeby zdroje na podporu jednání o urovnání kyperského problému vedených pod záštitou OSN, a to i v rámci programu pomoci.